

PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA LOMLOE

Centro educativo

Código	Centro	Concello	Ano académico
36019256	IES de Vilalonga	Sanxenxo	2024/2025

Área/materia/ámbito

Ensinanza	Nome da área/materia/ámbito	Curso	Sesións semanais	Sesións anuais
Educación secundaria obrigatoria	Xeografía e historia	3º ESO	3	105

Réxime

Réxime xeral-ordinario

Contido	Páxina
1. Introducción	3
2. Obxectivos e súa contribución ao desenvolvemento das competencias	3
3.1. Relación de unidades didácticas	5
3.2. Distribución currículo nas unidades didácticas	6
4.1. Concrecións metodolóxicas	26
4.2. Materiais e recursos didácticos	26
5.1. Procedemento para a avaliación inicial	27
5.2. Criterios de cualificación e recuperación	28
5.3. Procedemento de seguimento, recuperación e avaliación das materias pendentes	30
6. Medidas de atención á diversidade	31
7.1. Concreción dos elementos transversais	31
7.2. Actividades complementarias	32
8.1. Procedemento para avaliar o proceso do ensino e a práctica docente cos seus indicadores de logro	33
8.2. Procedemento de seguimento, avaliación e propostas de mellora	34
9. Outros apartados	35

1. Introducción

A materia de Xeografía e Historia contribúe á percepción e a análise dunha realidade cada vez máis diversa e cambiante. A comprensión do devir a través do tempo e do espazo e a análise do cambio como froito da acción humana implica concibir a aprendizaxe do alumnado como unha invitación ao coñecemento de si mesmo e do mundo que o rodea. Vivir en sociedade, interactuar na contorna e comprender como son as relacións que establecemos e as normas de funcionamento que as rexen resultan esenciais para que o alumnado poida asumir os seus dereitos e responsabilidades e exercer a cidadanía cara un comportamento cívico. Nesta liña, os contidos de terceiro van na dirección de comprender o territorio como o espazo humanizado, tanto desde unha perspectiva económica como física e ambiental. Entender as dinámicas internas e externas da poboación e as súas derivadas como a diversidade da poboación, a interculturalidade, as minorías e a igualdade de xénero tamén van ser obxecto de estudo neste curso. Así mesmo, valorar que todos estes asuntos van sentir os efectos do fenómeno da globalización é outro dos eixes principais a tratar. Desde o punto de vista histórico os contidos deste curso tratan o século XVIII, unha etapa de cambios ideolóxicos, sociais e económicos de grande repercusión que asentan as bases da organización política e económica do mundo contemporáneo ata os nosos días. As revolucións burguesas entenderanse como o marco de ruptura das estruturas do pasado (servidume) para conformar novas formas de pensamento ideolóxico e político nun novo contexto de liberalismo e de democracia, é dicir, de recoñecemento da cidadanía. A globalización, o capitalismo, as formas de traballo e a economía liberal serán cuestións que se comprendan cando se aborde a Revolución Industrial; e, igual que a sociedade, a economía e a política se transforman, a arte deste época tamén responderá a ditas mutacións adaptándose a novos gustos e demandas.

En definitiva, alumnado de terceiro comprenderá a través desta materia o presente como un proceso inacabado sobre o que é posible actuar desde unha perspectiva científica e cívica para modelar o futuro.

2. Obxectivos e súa contribución ao desenvolvemento das competencias

Obxectivos	CCL	CP	STEM	CD	CPSAA	CC	CE	CCEC
OBX1 - Buscar, seleccionar, tratar e organizar información sobre temas relevantes do presente e do pasado, usando criticamente fontes históricas e xeográficas, para adquirir coñecementos, elaborar e expresar contidos en varios formatos.	2-3		4	1-2		1		
OBX2 - Indagar, argumentar e elaborar produtos propios sobre problemas xeográficos, históricos e sociais que resulten relevantes na actualidade, desde o local ao global, para desenvolver un pensamento crítico, respectuoso coas diferenzas, que contribúa á construción da propia identidade e a enriquecer o acervo común.	1-2			2		1-3	3	3
OBX3 - Coñecer os principais desafíos aos cales se enfrontaron distintas sociedades ao longo do tempo, identificando as causas e consecuencias dos cambios producidos e os problemas a que se enfrontan na actualidade, mediante o desenvolvemento de proxectos de investigación e o uso de fontes fiables, para realizar propostas que contribúan ao desenvolvemento sustentable.			3-4-5		3	3-4	1	1

Obxectivos	CCL	CP	STEM	CD	CPSAA	CC	CE	CCEC
OBX4 - Identificar e analizar os elementos da paisaxe e a súa articulación en sistemas complexos naturais, rurais e urbanos, así como a súa evolución no tempo, interpretando as causas das transformacións e valorando o grao de equilibrio existente nos distintos ecosistemas, para promover a súa conservación, mellora e uso sustentable.					2	1-2-3-4	1	
OBX5 - Analizar de forma crítica formulacións históricas e xeográficas explicando a construción dos sistemas democráticos e os principios constitucionais que rexen a vida en comunidade, así como asumindo os deberes e dereitos propios do noso marco de convivencia, para promover a participación cidadá e a cohesión social.	5					1-2		1
OBX6 - Comprender os procesos xeográficos, históricos e culturais que conformaron a realidade multicultural en que vivimos, coñecendo e difundindo a historia e a cultura das minorías étnicas presentes no noso país, e valorando a achega dos movementos en defensa da igualdade e da inclusión, para reducir estereotipos, evitar calquera tipo de discriminación e violencia, e recoñecer a riqueza da diversidade.	5				3	1-2-3		1
OBX7 - Identificar os fundamentos que sosteñen as diversas identidades propias e as alleas, a través do coñecemento e posta en valor do patrimonio material e inmaterial que compartimos para conservalo e respectar os sentimentos de pertenza, así como para favorecer procesos que contribúan á cohesión e solidariedade territorial no tocante aos valores do europeísmo e da Declaración Universal dos Dereitos Humanos.		3			1	1-2-3		1
OBX8 - Tomar conciencia do papel dos ciclos demográficos, o ciclo vital, as formas de vida e as relacións interxeracionais e de dependencia na sociedade actual e a súa evolución ao longo do tempo, analizándoas de forma crítica, para promover alternativas saudables, sustentables, enriquecedoras e respectuosas coa dignidade humana e o compromiso coa sociedade e coa contorna.			5	4	2-5	1-2-3		
OBX9 - Coñecer e valorar a importancia da seguridade integral cidadá na cultura de convivencia nacional e internacional, recoñecendo a contribución do Estado, das súas institucións e doutras entidades sociais á cidadanía global, á paz, á cooperación internacional e ao desenvolvemento sustentable, para promover a consecución dun mundo máis seguro, solidario, sustentable e xusto.	2					1-2-3-4	1	1

Descrición:

3.1. Relación de unidades didácticas

UD	Título	Descrición	% Peso materia	Nº sesións	1º trim.	2º trim.	3º trim.
1	Relacións entre o Medio Físico e a sociedade.	Neste tema imos a tratar de analizar o Medio Físico de Europa, España e Galicia para poder entender a realidade da poboación no seu contexto.	5	7	X		
2	Organización política das sociedades e ordenamento normativo autonómico, constitucional e supranacional.	Estudar os rexímenes político e as diferentes organizacións dos Estados. Destacando a importancia do modelo de España e as súas institución, pero o mesmo tempo centrarse no Estado das Autonomías, e seguindo o exemplo de Galicia. Destacando o valor dos conceptos de democracia e valores constitucionais.	10	10	X		
3	A nova realidade económica: a Globalización e a revolución dixital.	Desenvolveremos a actividade económica, os sistemas económicos e a globalización para explicar a situación da economía actual global. Trata de coñecer os diferentes sistemas de organización económica e pode abordarse a produción e o traballo. Cabe abordar o deber de entendernos dentro dun mundo globalizado.	9	10	X		
4	Os movementos de poboación e as migracións	Trata do fenómeno dos desprazamentos da poboación no mundo actual, a multiculturalidade e e posibles conflitos ideolóxicos e étnico culturais, diversidade e mestizaxe. Os retos demográficos de España e Galicia.	10	10	X		
5	O Sector Primario. A produción de alimentos no mundo actual.	Realizarase unha aproximación o coñecemento sobre a produción de alimentos, as paisaxes agrarias, os diferentes cultivos, os sistemas agrarios, o futuro deste sector, e nocións básicas da pesca e a gandaría. Tratando de explicar a importancia e a situación actual do mesmo. Centrándonos na realidade do sector a nivel mundial, europeo, español e galego.	10	12	X	X	
6	O Sector Secundario. A importancia da produción industrial, fontes de enerxía e a realidade nun mundo sostible.	Explicar a realidade do Sector Secundario como elemento esencial para o desenvolvemento das economías e a produción de riqueza. Explicando as súas características básicas e a súa evolución a través do espazo e o tempo. Destacando a importancia da industria, a minaría, a construción e a produción de enerxía. Centrándonos na realidade do sector a nivel Mundial, europeo, español e galego.	9	10		X	

UD	Título	Descrición	% Peso materia	Nº sesións	1º trim.	2º trim.	3º trim.
7	O Sector Terciario e a súa evolución. Desenvolvemento e expectativas.	Neste caso imos ver as características básicas do sector terciario e cuaternario. Analizando a realidade dos Servizos Públicos e Privados (educación, sanidade, pensións, asistencia social, etc.). Así como a realidade dos sistemas de transporte e a súa evolución. Destacando a importancia do sector comercial e a novas realidades do s. XXI, como os servizos online e as compras por internet. Explicar a importancia do turismo e as súas diferentes variantes. Centrándonos na realidade do sector a nivel Mundial, europeo, español e galego.	10	12		X	
8	Un mundo desigual. O desenvolvemento sustentable.	Procura analizar os conceptos espaciais, localización, escala, proximidade espacial. Examinar os retos do futuro en relación co Desenvolvemento Sostible. Analizando os problemas medioambientais e as súas repercusións.	4	7		X	
9	Evolución do Estado Moderno e o Antigo Réxime. Dos Austrias ós Borbóns.	Explicar o sistema político da Idade Moderna e como se creou o Estado Moderno. Vendo como se evolucionou cara o Absolutismo e o Despotismo Ilustrado. Explicando as diferentes características do Estado e a Ilustración.	11	9			X
10	A Ilustración. A Crise do Antigo Réxime e as Revolucións Liberais.	Explicar as ideas da Ilustración e como estas ideas influen na Crise do Antigo Réxime e iso provoca a aparición da Revolución Americana e a Revolución Francesa. As transformación na arte do século XVIII	11	9			X
11	Evolución da Sociedade e a Economía dende a Idade Moderna, o Antigo Réxime, ata os comezos do s. XIX.	Desenvolveremos a realidade económica e social do Antigo Réxime e a evolución cara a sociedade de clases. Explicando tamén a realidade económica do Antigo Réxime e como evoluciona cara a I e a II Revolución Industrial.	11	9			X

3.2. Distribución currículo nas unidades didácticas

UD	Título da UD	Duración
1	Relacións entre o Medio Físico e a sociedade.	7

Cráterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA1.4 - Identificar os elementos da contorna e comprender o seu funcionamento como un sistema complexo por medio da análise multicausal das súas relacións naturais e humanas, presentes e pasadas, valorando o grao de conservación e de equilibrio dinámico.	Identificar os principais elementos do relevo mundial, europeo, español e galego e identificar como eses elementos poder determinar a realidade paisaxe natural e humanizada ó longo do espazo e o tempo.	PE	80
CA2.2 - Utilizar secuencias cronolóxicas complexas nas que identificar, comparar e relacionar feitos e procesos en diferentes períodos e lugares históricos (simultaneidade, duración, causalidade), utilizando termos e conceptos específicos do ámbito da historia e da xeografía.			
CA2.2.2. - Utilizar termos e conceptos específicos da Xeografía.	Ser quen de definir e utilizar os principais termos relacionados cos elementos do relevo xeográfico, dos elementos da paisaxe e da realidade xeográfica.		
CA1.1 - Elaborar contidos propios en distintos formatos, mediante aplicacións e estratexias de recollida e representación de datos máis complexas, usando e contrastando criticamente fontes fiables, tanto analóxicas como dixitais, do presente e da historia contemporánea, identificando a desinformación e a manipulación.	Elaboración de mapas físicos sobre a realidade xeográfica de Europa, España e Galicia, e saber identificar os principais elementos do relevo destes.	TI	20
CA2.3 - Transferir adecuadamente a información e o coñecemento por medio de narracións, pósteres, presentacións, exposicións orais, medios audiovisuais e outros produtos.	Elaboración de carteis ou presentacións sobre a realidade do medio a nivel local e rexional.		
CA3.1 - Establecer conexións e relacións entre os coñecementos e informacións adquiridos, elaborando sínteses interpretativas e explicativas, mediante informes, estudos ou dosieres informativos, que reflectan un dominio e consolidación dos contidos tratados.	Ser quen de realizar síntesis explicativas sobre a realidade do medio que expliquen as realidades do paisaxe, europeo, español e galego.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Obxectivos de desenvolvemento sustentable. Emerxencia climática e sustentabilidade. Relación entre factores naturais e antrópicos. Modificacións, efectos e ameazas na Terra e a contorna próxima de España e Galicia. Os avances tecnolóxicos e a conciencia ecosocial. - Cultura mediática. Técnicas e métodos das ciencias sociais: análise de textos, interpretación e elaboración de mapas, esquemas e sínteses, representación de gráficos e interpretación de imaxes a través de medios dixitais accesibles. Tecnoloxías da información xeográfica. - Análise e interpretación de conceptos espaciais: localización, escala, conexión e proximidade espacial. - Métodos de investigación no ámbito da xeografía e da historia. Metodoloxías do pensamento histórico e do pensamento xeográfico. - Métodos de investigación do ámbito da Xeografía. Metodoloxías de pensamento xeográfico. - Emprego e traballo na sociedade da información, aprendizaxe permanente e ao longo de toda a vida.

UD	Título da UD	Duración
2	Organización política das sociedades e ordenamento normativo autonómico, constitucional e supranacional.	10

Craterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA2.2 - Utilizar secuencias cronolóxicas complexas nas que identificar, comparar e relacionar feitos e procesos en diferentes períodos e lugares históricos (simultaneidade, duración, causalidade), utilizando termos e conceptos específicos do ámbito da historia e da xeografía.			
CA2.2.2. - Utilizar termos e conceptos específicos da Xeografía.	Ser quen de definir e utilizar os principais termos relacionados cos elementos da xeografía política, especialmente aqueles relacionados coas institucións do Estado e as súas características básicas.		
CA2.6 - Coñecer, valorar e exercitar responsabilidades, dereitos e deberes e actuar en favor do seu desenvolvemento e a defensa dos valores constitucionais e democráticos.	Ser quen de explicar, valorar e exercitar os diferentes dereitos e deberes dos cidadáns nos estados democráticos. Explicando as principais características dos valores democráticos e os principios das Constitucións.		
CA3.4 - Recoñecer movementos e causas que xeren unha conciencia solidaria, promovan a cohesión social e traballen para a eliminación da desigualdade, especialmente a motivada por cuestión de xénero, e para o pleno desenvolvemento da cidadanía, mediante a mobilización de coñecementos e estratexias de participación, traballo en equipo, mediación e resolución pacífica de conflitos.	Recoñecer os elementos dos estados democráticos como a base dun sistema de conciencia solidaria, de cohesión social e que limite a desigualdade dos cidadáns.	PE	80
CA3.6 - Contribuír ao benestar individual e colectivo a través do deseño, exposición e posta en práctica de iniciativas orientadas a promover un compromiso activo cos valores comúns, a mellora da contorna e o servizo á comunidade.	Explicar de forma razoable os principios do estado de benestar para promover o compromiso social e a convivencia social.		
CA3.8 - Contribuír á consecución dun mundo máis seguro, xusto, solidario, diverso, intercultural e sustentable, a través da análise dos principais conflitos do presente e o recoñecemento das institucións do Estado, e das asociacións civís que garanten a seguridade integral e a convivencia social, así como dos compromisos internacionais do noso país en favor da paz, a seguridade, a cooperación, a sustentabilidade, os valores democráticos e os obxectivos de desenvolvemento sustentable.	Explicar as principais características e elementos das institucións do Estado e das diferentes institucións sociais do Mundo, Europa, España e Galicia que promoven a paz, a seguridade a sustentabilidade e os valores democráticos.		

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA1.5 - Rexeitar actitudes discriminatorias e recoñecer a riqueza da diversidade, a partir da análise da relación entre os aspectos xeográficos, históricos, ecosociais e culturais que conformaron a sociedade globalizada e multicultural actual, e o coñecemento da achega dos movementos en defensa dos dereitos das minorías e en favor da inclusión e da igualdade real, especialmente das mulleres e doutros colectivos discriminados.	Debater de maneira argumentada sobre algún feito político contemporáneo de interese	TI	20
CA1.6 - Recoñecer os trazos que van conformando a identidade propia e a dos demais, a riqueza das identidades múltiples en relación con distintas escalas espaciais, a través da investigación e da análise dos seus fundamentos xeográficos, históricos, artísticos, ideolóxicos e lingüísticos, e o recoñecemento das súas expresións culturais.	Elaborar un traballo de síntese sobre un Estado e as súas institucións.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Igualdade de xénero e formas de violencia contra as mulleres. Actitudes e comportamentos sexistas - Diversidade social, etnocultural e de xénero. Migracións, multiculturalidade e mestizaxe en sociedades abertas. Historia e recoñecemento do pobo xitano e outras minorías étnicas do noso país. España, país de migrantes. Novas formas de identificación cultural. - Métodos de investigación no ámbito da xeografía e da historia. Metodoloxías do pensamento histórico e do pensamento xeográfico. - Métodos de investigación do ámbito da Xeografía. Metodoloxías de pensamento xeográfico. - A transformación política dos seres humanos: da servidume á cidadanía. Transicións, revolucións e resistencias: permanencias e cambios na época contemporánea. A conquista dos dereitos individuais e colectivos na época contemporánea. Orixe, evolución e adaptación dos sistemas liberais en España e no mundo a través das fontes. - Organización política das sociedades. Ordenamento normativo autonómico, constitucional e supranacional como garante do desenvolvemento de dereitos e liberdades para o exercicio da cidadanía. Cidadanía europea e cosmopolita. - Diversidade social e multiculturalidade. Integración e cohesión social. Medidas e accións en favor da igualdade e da plena inclusión. - A transformación humana do territorio e a distribución desigual dos recursos e do traballo. Evolución dos sistemas económicos, dos ciclos demográficos, dos modos de vida e dos modelos de organización social. A loita polos dereitos laborais e sociais: o Estado do benestar.

UD	Título da UD	Duración
3	A nova realidade económica: a Globalización e a revolución dixital.	10

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
--------------------------------	-------------------------------	-----------	----------

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA1.3 - Coñecer os obxectivos de desenvolvemento sustentable, realizando propostas que contribúan ao seu logro, aplicando métodos e proxectos de investigación, incidindo no uso de mapas e doutras representacións gráficas, así como de medios accesibles de interpretación de imaxes.	Explicar e coñecer como a Globalización afecta os Obxectivos do Desenvolvemento Sustentable, usando toda unha serie de selección de fontes. Tralo cal realizar unha serie de propostas sobre posibles solucións e alternativas para o desenvolvemento sustentable.		
CA1.4 - Identificar os elementos da contorna e comprender o seu funcionamento como un sistema complexo por medio da análise multicausal das súas relacións naturais e humanas, presentes e pasadas, valorando o grao de conservación e de equilibrio dinámico.	Identificar os elementos da Globalización no mundo que rodea ó alumando e o seu mundo máis proximo (Galicia e España).		
CA1.5 - Rexeitar actitudes discriminatorias e recoñecer a riqueza da diversidade, a partir da análise da relación entre os aspectos xeográficos, históricos, ecosociais e culturais que conformaron a sociedade globalizada e multicultural actual, e o coñecemento da achega dos movementos en defensa dos dereitos das minorías e en favor da inclusión e da igualdade real, especialmente das mulleres e doutros colectivos discriminados.	Ver como a Globalización pode levar a conformar unha realidade social globalizada, e analizar como iso pode provocar actitudes discriminatorias. Analizando as vantaxes e desvantaxes dunha Sociedade Globalizada.	PE	80
CA2.2 - Utilizar secuencias cronolóxicas complexas nas que identificar, comparar e relacionar feitos e procesos en diferentes períodos e lugares históricos (simultaneidade, duración, causalidade), utilizando termos e conceptos específicos do ámbito da historia e da xeografía.			
CA2.2.2. - Utilizar termos e conceptos específicos da Xeografía.	Ser quen de definir e utilizar os principais termos relacionados cos elementos da sociedade globalizada.		
CA1.1 - Elaborar contidos propios en distintos formatos, mediante aplicacións e estratexias de recollida e representación de datos máis complexas, usando e contrastando criticamente fontes fiables, tanto analóxicas como dixitais, do presente e da historia contemporánea, identificando a desinformación e a manipulación.	Realización de esquemas, mapas conceptuais e selección de información a través de diferentes fontes, proporcionadas polo docente ou pola propia busca do alumando.		
CA1.2 - Xerar produtos orixinais e creativos mediante a reelaboración de coñecementos previos a través de ferramentas de investigación que permitan explicar problemas presentes e pasados da humanidade a distintas escalas temporais e espaciais, do local ao global, utilizando conceptos, situacións e datos relevantes.	Realización de presentación ou podcast sobre a realidade do mundo galego e español ó longo do tempo, buscando ver como era a vida dos seus pais ou avos e a vida do alumnado: analizando os elementos de globalización.	TI	20

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA3.8 - Contribuír á consecución dun mundo máis seguro, xusto, solidario, diverso, intercultural e sustentable, a través da análise dos principais conflitos do presente e o recoñecemento das institucións do Estado, e das asociacións civís que garanten a seguridade integral e a convivencia social, así como dos compromisos internacionais do noso país en favor da paz, a seguridade, a cooperación, a sustentabilidade, os valores democráticos e os obxectivos de desenvolvemento sustentable.	Realizar unha investigación sobre unha empresa multinacional e a súa relación cos conflitos laborais e medioambientais		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Globalización. Os movementos migratorios e interculturalidade no ámbito mundial. Conflitos ideolóxicos e etnoculturais. - Sociedade da información. Procura, tratamento da información, uso de datos en contornas dixitais e avaliación e contraste da fiabilidade das fontes. O problema da desinformación. Uso específico do léxico relativo aos ámbitos histórico, artístico e xeográfico. - Estructuras económicas no mundo actual: unha economía globalizada. Os sectores produtivos na Unión Europea, España e Galicia, a súa transformación e evolución. A Unión Europea como exemplo do funcionamento dos mercados. A eurorrexión Galicia-Norte de Portugal. - Métodos de investigación no ámbito da xeografía e da historia. Metodoloxías do pensamento histórico e do pensamento xeográfico. - Métodos de investigación do ámbito da Xeografía. Metodoloxías de pensamento xeográfico. - A transformación humana do territorio e a distribución desigual dos recursos e do traballo. Evolución dos sistemas económicos, dos ciclos demográficos, dos modos de vida e dos modelos de organización social. A loita polos dereitos laborais e sociais: o Estado do benestar.

UD	Título da UD	Duración
4	Os movementos de poboación e as migracións	10

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA1.5 - Rexeitar actitudes discriminatorias e recoñecer a riqueza da diversidade, a partir da análise da relación entre os aspectos xeográficos, históricos, ecosociais e culturais que conformaron a sociedade globalizada e multicultural actual, e o coñecemento da achega dos movementos en defensa dos dereitos das minorías e en favor da inclusión e da igualdade real, especialmente das mulleres e doutros colectivos discriminados.	Entender e explicar os problemas que afrontan os migrantes na integración nas sociedades de acollida.	PE	80

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA1.6 - Recoñecer os trazos que van conformando a identidade propia e a dos demais, a riqueza das identidades múltiples en relación con distintas escalas espaciais, a través da investigación e da análise dos seus fundamentos xeográficos, históricos, artísticos, ideolóxicos e lingüísticos, e o recoñecemento das súas expresións culturais.	Recoñecer e explicar as motivacións dos movementos migratorios.		
CA2.1 - Analizar procesos de cambio histórico e comparar casos da historia e da xeografía a través do uso de fontes de información diversas, tendo en conta as transformacións de curta e longa duración (conxuntura e estrutura), as continuidades e permanencias en diferentes períodos e lugares.	Elaborar unha secuencia cronolóxica coas diferentes vagas migratorias españolas e galegas.		
CA2.2 - Utilizar secuencias cronolóxicas complexas nas que identificar, comparar e relacionar feitos e procesos en diferentes períodos e lugares históricos (simultaneidade, duración, causalidade), utilizando termos e conceptos específicos do ámbito da historia e da xeografía.			
CA2.2.2. - Utilizar termos e conceptos específicos da Xeografía.	Ser quen de definir e utilizar os principais termos relacionados cos elementos da xeografía social e económica.		
CA2.7 - Recoñecer movementos e causas que xeren unha conciencia solidaria, promovan a cohesión social, e traballen para a eliminación da desigualdade, especialmente a motivada por cuestión de xénero, e para o pleno desenvolvemento da cidadanía, mediante a mobilización de coñecementos e estratexias de participación, traballo en equipo, mediación e resolución pacífica de conflitos.	Explicar as causas que poden levar a discriminación e como eliminar esa desigualdade.		
CA3.1 - Establecer conexións e relacións entre os coñecementos e informacións adquiridos, elaborando sínteses interpretativas e explicativas, mediante informes, estudos ou dosieres informativos, que reflectan un dominio e consolidación dos contidos tratados.	Ser quen de explicar os problemas do mundo actual e a loita contra a discriminación no mundo actual.		
CA1.2 - Xerar produtos orixinais e creativos mediante a reelaboración de coñecementos previos a través de ferramentas de investigación que permitan explicar problemas presentes e pasados da humanidade a distintas escalas temporais e espaciais, do local ao global, utilizando conceptos, situacións e datos relevantes.	Realizar podcast ou presentacións sobre os principais problemas do mundo actual e a discriminación a través da busca de información sobre medios dixitais e a prensa.		
CA2.3 - Transferir adecuadamente a información e o coñecemento por medio de narracións, pósteres, presentacións, exposicións orais, medios audiovisuais e outros produtos.	Realizar podcast ou presentacións sobre os principais problemas do mundo actual e a discriminación a través da busca de información sobre medios dixitais e a prensa.	TI	20

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA3.4 - Recoñecer movementos e causas que xeren unha conciencia solidaria, promovan a cohesión social e traballen para a eliminación da desigualdade, especialmente a motivada por cuestión de xénero, e para o pleno desenvolvemento da cidadanía, mediante a mobilización de coñecementos e estratexias de participación, traballo en equipo, mediación e resolución pacífica de conflitos.	Realizar podcast ou presentacións sobre os principais problemas do mundo actual e a discriminación a través da busca de información sobre medios dixitais e a prensa.		
CA3.5 - Rexeitar actitudes discriminatorias e recoñecer a riqueza da diversidade, a partir da análise da relación entre os aspectos xeográficos, históricos, ecosociais e culturais que conformaron a sociedade globalizada e multicultural actual, e o coñecemento da achega dos movementos en defensa dos dereitos das minorías e en favor da inclusión e da igualdade real, especialmente das mulleres e doutros colectivos discriminados.	Realizar podcast ou presentacións sobre os principais problemas do mundo actual e a discriminación a través da busca de información sobre medios dixitais e a prensa.		
CA3.6 - Contribuír ao benestar individual e colectivo a través do deseño, exposición e posta en práctica de iniciativas orientadas a promover un compromiso activo cos valores comúns, a mellora da contorna e o servizo á comunidade.	Realizar podcast ou presentacións sobre os principais problemas do mundo actual e a discriminación a través da busca de información sobre medios dixitais e a prensa.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Globalización. Os movementos migratorios e interculturalidade no ámbito mundial. Conflitos ideolóxicos e etnoculturais. - Sociedade da información. Procura, tratamento da información, uso de datos en contornas dixitais e avaliación e contraste da fiabilidade das fontes. O problema da desinformación. Uso específico do léxico relativo aos ámbitos histórico, artístico e xeográfico. - Cultura mediática. Técnicas e métodos das ciencias sociais: análise de textos, interpretación e elaboración de mapas, esquemas e sínteses, representación de gráficos e interpretación de imaxes a través de medios dixitais accesibles. Tecnoloxías da información xeográfica. - O global e o local. A investigación en ciencias sociais. O estudo multicausal e a análise comparada do espazo natural, rural e urbano. A súa evolución en España e Galicia e os retos de futuro. - Igualdade de xénero e formas de violencia contra as mulleres. Actitudes e comportamentos sexistas - Diversidade social, etnocultural e de xénero. Migracións, multiculturalidade e mestizaxe en sociedades abertas. Historia e recoñecemento do pobo xitano e outras minorías étnicas do noso país. España, país de migrantes. Novas formas de identificación cultural. - Métodos de investigación no ámbito da xeografía e da historia. Metodoloxías do pensamento histórico e do pensamento xeográfico. - Métodos de investigación do ámbito da Xeografía. Metodoloxías de pensamento xeográfico. - Os ciclos e réximes demográficos. O reto demográfico en España e Galicia: Envellecemento e políticas demográficas. Cambios dos modos de vida e dos modelos de organización social. - Interpretación do territorio e da paisaxe. Do éxodo rural á concentración urbana. O problema do despoboamento rural no ámbito estatal e autonómico. Ordenación do territorio e transformación do espazo. A importancia do espazo público. A pegada humana e a protección do medio natural. - Diversidade social e multiculturalidade. Integración e cohesión social. Medidas e accións en favor da igualdade e da

Contidos
- plena inclusión. - Emprego e traballo na sociedade da información, aprendizaxe permanente e ao longo de toda a vida.

UD	Título da UD	Duración
5	O Sector Primario. A produción de alimentos no mundo actual.	12

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA1.3 - Coñecer os obxectivos de desenvolvemento sustentable, realizando propostas que contribúan ao seu logro, aplicando métodos e proxectos de investigación, incidindo no uso de mapas e doutras representacións gráficas, así como de medios accesibles de interpretación de imaxes.	Ser quen de explicar e definir os principais elementos do Sector Primario relacionados cos Obxectivos do Desenvolvemento Sustentable usando mapas, gráficas e imaxes.	PE	80
CA1.4 - Identificar os elementos da contorna e comprender o seu funcionamento como un sistema complexo por medio da análise multicausal das súas relacións naturais e humanas, presentes e pasadas, valorando o grao de conservación e de equilibrio dinámico.	Identificar os elementos do sector primario no contorno local, rexional e español, e a súa evolución o longo do tempo.		
CA2.2 - Utilizar secuencias cronolóxicas complexas nas que identificar, comparar e relacionar feitos e procesos en diferentes períodos e lugares históricos (simultaneidade, duración, causalidade), utilizando termos e conceptos específicos do ámbito da historia e da xeografía.			
CA2.2.2. - Utilizar termos e conceptos específicos da Xeografía.	Ser quen de definir e utilizar os principais termos relacionados cos elementos do sector primario e tódolos elementos relacionados con el.		
CA3.1 - Establecer conexións e relacións entre os coñecementos e informacións adquiridos, elaborando sínteses interpretativas e explicativas, mediante informes, estudos ou dosieres informativos, que reflectan un dominio e consolidación dos contidos tratados.	Ser que de explicar a realidade do Sector Primario a través dos coñecemento impartidos en clase, e realizar explicacións.		
CA3.3 - Entender e afrontar, desde un enfoque ecosocial, problemas e desafíos pasados, actuais ou futuros das sociedades contemporáneas tendo en conta as súas relacións de interdependencia e ecodependencia.	Explicar os problemas do Sector Primario dende un enfoque ecosocial. Analizando as peculiaridades da economía e das repercusión sociais.		

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA2.3 - Transferir adecuadamente a información e o coñecemento por medio de narracións, pósteres, presentacións, exposicións orais, medios audiovisuais e outros produtos.	Elaborar unha pequena investigación sobre o sector primario no entorno do alumnado.	TI	20
CA3.2 - Realizar propostas que contribúan ao logro dos obxectivos de desenvolvemento sustentable, aplicando métodos e proxectos de investigación, incidindo no uso de mapas e outras representacións gráficas, así como de medios accesibles de interpretación de imaxes.	Desenvolver unha serie de propostas sobre como potenciar os logros dos Obxectivos do Desenvolvemento Sustentable dentro do sector primario.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Obxectivos de desenvolvemento sustentable. Emerxencia climática e sustentabilidade. Relación entre factores naturais e antrópicos. Modificacións, efectos e ameazas na Terra e a contorna próxima de España e Galicia. Os avances tecnolóxicos e a conciencia ecosocial. - O global e o local. A investigación en ciencias sociais. O estudo multicausal e a análise comparada do espazo natural, rural e urbano. A súa evolución en España e Galicia e os retos de futuro. - Estruturas económicas no mundo actual: unha economía globalizada. Os sectores produtivos na Unión Europea, España e Galicia, a súa transformación e evolución. A Unión Europea como exemplo do funcionamento dos mercados. A eurorrexión Galicia-Norte de Portugal. - Dilemas e incertezas ante o crecemento, a empregabilidade e a sustentabilidade. - Métodos de investigación no ámbito da xeografía e da historia. Metodoloxías do pensamento histórico e do pensamento xeográfico. - Métodos de investigación do ámbito da Xeografía. Metodoloxías de pensamento xeográfico. - A transformación humana do territorio e a distribución desigual dos recursos e do traballo. Evolución dos sistemas económicos. - Interpretación do territorio e da paisaxe. Do éxodo rural á concentración urbana. O problema do despoboamento rural no ámbito estatal e autonómico. Ordenación do territorio e transformación do espazo. A importancia do espazo público. A pegada humana e a protección do medio natural. - Emprego e traballo na sociedade da información, aprendizaxe permanente e ao longo de toda a vida. - A transformación humana do territorio e a distribución desigual dos recursos e do traballo. Evolución dos sistemas económicos, dos ciclos demográficos, dos modos de vida e dos modelos de organización social. A loita polos dereitos laborais e sociais: o Estado do benestar.

UD	Título da UD	Duración
6	O Sector Secundario. A importancia da produción industrial, fontes de enerxía e a realidade nun mundo sostible.	10

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
--------------------------------	-------------------------------	-----------	----------

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA2.1 - Analizar procesos de cambio histórico e comparar casos da historia e da xeografía a través do uso de fontes de información diversas, tendo en conta as transformacións de curta e longa duración (conxuntura e estrutura), as continuidades e permanencias en diferentes períodos e lugares.	Analizar a través do espazo e o tempo a evolución do Sector Secundario.	PE	80
CA2.2 - Utilizar secuencias cronolóxicas complexas nas que identificar, comparar e relacionar feitos e procesos en diferentes períodos e lugares históricos (simultaneidade, duración, causalidade), utilizando termos e conceptos específicos do ámbito da historia e da xeografía.			
CA2.2.2. - Utilizar termos e conceptos específicos da Xeografía.	Ser quen de definir e utilizar os principais termos relacionados cos elementos do Sector Secundario e tódolos elementos relacionados con el.		
CA2.2.3. - Utilizar termos e conceptos específicos da Historia.	Ser quen de definir e utilizar os principais termos relacionados cos elementos da Revolución Industrial e tódolos elementos relacionados con ela.		
CA3.1 - Establecer conexións e relacións entre os coñecementos e informacións adquiridos, elaborando sínteses interpretativas e explicativas, mediante informes, estudos ou dosieres informativos, que reflectan un dominio e consolidación dos contidos tratados.	Ser quen de explicar e describir a realidade do Sector Secundario.		
CA1.3 - Coñecer os obxectivos de desenvolvemento sustentable, realizando propostas que contribúan ao seu logro, aplicando métodos e proxectos de investigación, incidindo no uso de mapas e doutras representacións gráficas, así como de medios accesibles de interpretación de imaxes.	Ser quen de explicar e definir os principais elementos do Sector Secundario relacionados cos Obxectivos do Desenvolvemento Sustentable usando mapas, gráficas e imaxes.	TI	20
CA2.2 - Utilizar secuencias cronolóxicas complexas nas que identificar, comparar e relacionar feitos e procesos en diferentes períodos e lugares históricos (simultaneidade, duración, causalidade), utilizando termos e conceptos específicos do ámbito da historia e da xeografía.			
CA2.2.1. - Utilizar secuencias cronolóxicas complexas nas que identificar, comparar e relacionar feitos e procesos en diferentes períodos e lugares históricos (simultaneidade, duración, causalidade).	Realizar secuencias cronolóxicas en relación coa evolución do Sector Secundario e a Revolución Industrial.		
CA2.3 - Transferir adecuadamente a información e o coñecemento por medio de narracións, pósteres, presentacións, exposicións orais, medios audiovisuais e outros produtos.	Realizar infograffas ou poster sobre o impacto do sector secundario no entorno.		
CA3.2 - Realizar propostas que contribúan ao logro dos obxectivos de desenvolvemento sustentable, aplicando métodos e proxectos de investigación, incidindo no uso de mapas e outras representacións gráficas, así como de medios accesibles de interpretación de imaxes.	Realizar toda unha serie de propostas relacionadas co Sector Secundario e que poden formar parte de melloras no logro dos Obxectivos de Desenvolvemento Sustentable.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Obxectivos de desenvolvemento sustentable. Emerxencia climática e sustentabilidade. Relación entre factores naturais e antrópicos. Modificacións, efectos e ameazas na Terra e a contorna próxima de España e Galicia. Os avances tecnolóxicos e a conciencia ecosocial. - O global e o local. A investigación en ciencias sociais. O estudo multicausal e a análise comparada do espazo natural, rural e urbano. A súa evolución en España e Galicia e os retos de futuro. - Estructuras económicas no mundo actual: unha economía globalizada. Os sectores produtivos na Unión Europea, España e Galicia, a súa transformación e evolución. A Unión Europea como exemplo do funcionamento dos mercados. A eurorrexión Galicia-Norte de Portugal. - Dilemas e incertezas ante o crecemento, a empregabilidade e a sustentabilidade. - Métodos de investigación no ámbito da xeografía e da historia. Metodoloxías do pensamento histórico e do pensamento xeográfico. - Métodos de investigación do ámbito da Xeografía. Metodoloxías de pensamento xeográfico. - A industrialización en Europa, España e Galicia. Transicións, revolucións, permanencias e cambios na nova orde mundial. Nacemento dunha nova sociedade. - A transformación humana do territorio e a distribución desigual dos recursos e do traballo. Evolución dos sistemas económicos. - Emprego e traballo na sociedade da información, aprendizaxe permanente e ao longo de toda a vida.

UD	Título da UD	Duración
7	O Sector Terciario e a súa evolución. Desenvolvemento e expectativas.	12

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA2.2 - Utilizar secuencias cronolóxicas complexas nas que identificar, comparar e relacionar feitos e procesos en diferentes períodos e lugares históricos (simultaneidade, duración, causalidade), utilizando termos e conceptos específicos do ámbito da historia e da xeografía.			
CA2.2.2. - Utilizar termos e conceptos específicos da Xeografía.	Ser quen de definir e utilizar os principais termos relacionados cos elementos do Sector Terciario e Cuaternario, e tódolos elementos relacionados con el.		
CA2.5 - Idear e adoptar, cando sexa posible, comportamentos e accións que contribúan á conservación e mellora da contorna natural, rural e urbana, a través do respecto a todos os seres vivos, mostrando comportamentos orientados ao logro dun desenvolvemento sustentable das devanditas contornas, e defendendo o acceso universal, xusto e equitativo aos recursos que nos ofrece o planeta.	Ser quen de explicar os impactos das novas tendencias do sector terciario no entorno.	PE	80
CA3.1 - Establecer conexións e relacións entre os coñecementos e informacións adquiridos, elaborando sínteses interpretativas e explicativas, mediante informes, estudos ou dosieres informativos, que reflectan un dominio e consolidación dos contidos tratados.	Ser quen de realizar explicación razoadas e lóxicas sobre a realidade do sector terciario.		

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA3.3 - Entender e afrontar, desde un enfoque ecosocial, problemas e desafíos pasados, actuais ou futuros das sociedades contemporáneas tendo en conta as súas relacións de interdependencia e ecodependencia.	Explicar os desafíos do futuro do sector terciario en España e Galicia.		
CA1.3 - Coñecer os obxectivos de desenvolvemento sustentable, realizando propostas que contribúan ao seu logro, aplicando métodos e proxectos de investigación, incidindo no uso de mapas e doutras representacións gráficas, así como de medios accesibles de interpretación de imaxes.	Realizar mediante traballos unha explicación dos principais elementos que forman parte dos Obxectivos de Desenvolvemento Sustentable.	TI	20
CA2.3 - Transferir adecuadamente a información e o coñecemento por medio de narracións, pósteres, presentacións, exposicións orais, medios audiovisuais e outros produtos.	Discutir un artigo de prensa sobre as consecuencias do turismo masivo.		
CA3.2 - Realizar propostas que contribúan ao logro dos obxectivos de desenvolvemento sustentable, aplicando métodos e proxectos de investigación, incidindo no uso de mapas e outras representacións gráficas, así como de medios accesibles de interpretación de imaxes.	Realizar por medio de traballos propostas que leven a mellorar un Desenvolvemento Sustentable a través de modificar as condutas dentro do sector terciario, fundamentalmente do transporte e o turismo.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Sociedade da información. Procura, tratamento da información, uso de datos en contornas dixitais e avaliación e contraste da fiabilidade das fontes. O problema da desinformación. Uso específico do léxico relativo aos ámbitos histórico, artístico e xeográfico. - Cultura mediática. Técnicas e métodos das ciencias sociais: análise de textos, interpretación e elaboración de mapas, esquemas e sínteses, representación de gráficos e interpretación de imaxes a través de medios dixitais accesibles. Tecnoloxías da información xeográfica. - O global e o local. A investigación en ciencias sociais. O estudo multicausal e a análise comparada do espazo natural, rural e urbano. A súa evolución en España e Galicia e os retos de futuro. - Estruturas económicas no mundo actual: unha economía globalizada. Os sectores produtivos na Unión Europea, España e Galicia, a súa transformación e evolución. A Unión Europea como exemplo do funcionamento dos mercados. A eurorexión Galicia-Norte de Portugal. - Dilemas e incertezas ante o crecemento, a empregabilidade e a sustentabilidade. - Métodos de investigación no ámbito da xeografía e da historia. Metodoloxías do pensamento histórico e do pensamento xeográfico. - Métodos de investigación do ámbito da Xeografía. Metodoloxías de pensamento xeográfico. - Emprego e traballo na sociedade da información, aprendizaxe permanente e ao longo de toda a vida.

UD	Título da UD	Duración
8	Un mundo desigual. O desenvolvemento sustentable.	7

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA1.3 - Coñecer os obxectivos de desenvolvemento sustentable, realizando propostas que contribúan ao seu logro, aplicando métodos e proxectos de investigación, incidindo no uso de mapas e doutras representacións gráficas, así como de medios accesibles de interpretación de imaxes.	Ser quen de explicar os obxectivos do Desenvolvemento Sustentable e as propostas que o fagan viable.		
CA1.4 - Identificar os elementos da contorna e comprender o seu funcionamento como un sistema complexo por medio da análise multicausal das súas relacións naturais e humanas, presentes e pasadas, valorando o grao de conservación e de equilibrio dinámico.	Identificar os principais elementos da contorna de España e Galicia, e explicar o equilibrio entre o medio natural e a acción humana.		
CA2.1 - Analizar procesos de cambio histórico e comparar casos da historia e da xeografía a través do uso de fontes de información diversas, tendo en conta as transformacións de curta e longa duración (conxuntura e estrutura), as continuidades e permanencias en diferentes períodos e lugares.	Analizar como o paso do tempo levou a modificacións do paisaxe a través de diferidas fontes: prensa, fontes dixitais e medios especializados.		
CA2.2 - Utilizar secuencias cronolóxicas complexas nas que identificar, comparar e relacionar feitos e procesos en diferentes períodos e lugares históricos (simultaneidade, duración, causalidade), utilizando termos e conceptos específicos do ámbito da historia e da xeografía.		PE	80
CA2.2.2. - Utilizar termos e conceptos específicos da Xeografía.	Ser quen de definir e utilizar os principais termos relacionados cos elementos do relevo xeográfico, dos elementos da paisaxe e da realidade xeográfica.		
CA2.5 - Idear e adoptar, cando sexa posible, comportamentos e accións que contribúan á conservación e mellora da contorna natural, rural e urbana, a través do respecto a todos os seres vivos, mostrando comportamentos orientados ao logro dun desenvolvemento sustentable das devanditas contornas, e defendendo o acceso universal, xusto e equitativo aos recursos que nos ofrece o planeta.	Ser quen de explicar os riscos medioambientais e as posibles solucións aos mesmos.		
CA3.3 - Entender e afrontar, desde un enfoque ecosocial, problemas e desafíos pasados, actuais ou futuros das sociedades contemporáneas tendo en conta as súas relacións de interdependencia e ecodependencia.	Entender e afrontar os problemas medioambientais e como o ser humano depende do espazo natural para supervivenza da especie.		
CA1.1 - Elaborar contidos propios en distintos formatos, mediante aplicacións e estratexias de recollida e representación de datos máis complexas, usando e contrastando criticamente fontes fiables, tanto analóxicas como dixitais, do presente e da historia contemporánea, identificando a desinformación e a manipulación.	Elaboración de unha proposta para explicar a realidade do espazo natural, rural e urbano de Europa, España e Galicia a través da busca de información en diferentes medios: prensa e diferentes fontes dixitais.	TI	20

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA1.2 - Xerar produtos orixinais e creativos mediante a reelaboración de coñecementos previos a través de ferramentas de investigación que permitan explicar problemas presentes e pasados da humanidade a distintas escalas temporais e espaciais, do local ao global, utilizando conceptos, situacións e datos relevantes.	Elaboración de unha proposta para explicar a realidade do espazo rural e urbano de España e Galicia a través do uso de conceptos e situacións da realidade diaria na prensa e nos medios de comunicación e nas redes sociais.		
CA3.2 - Realizar propostas que contribúan ao logro dos obxectivos de desenvolvemento sustentable, aplicando métodos e proxectos de investigación, incidindo no uso de mapas e outras representacións gráficas, así como de medios accesibles de interpretación de imaxes.	Realización de traballos onde se enuncien elementos para a consecución dun Desenvolvemento Sustentable, usando representacións gráficas, imaxes e mapas.		
CA3.7 - Adoptar un papel activo e comprometido coa contorna, de acordo con aptitudes, aspiracións, intereses e valores propios, a partir da análise crítica da realidade económica, da distribución e xestión do traballo, e a adopción de hábitos responsables, saudables, sustentables e respectuosos coa dignidade humana e a doutros seres vivos, así como da reflexión ética ante os usos da tecnoloxía e a xestión do tempo libre.	Realización de traballos onde se enuncien elementos para a consecución dun Desenvolvemento Sustentable, usando representacións gráficas, imaxes e mapas.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Obxectivos de desenvolvemento sustentable. Emerxencia climática e sustentabilidade. Relación entre factores naturais e antrópicos. Modificacións, efectos e ameazas na Terra e a contorna próxima de España e Galicia. Os avances tecnolóxicos e a conciencia ecosocial. - Sociedade da información. Procura, tratamento da información, uso de datos en contornas dixitais e avaliación e contraste da fiabilidade das fontes. O problema da desinformación. Uso específico do léxico relativo aos ámbitos histórico, artístico e xeográfico. - Dilemas e incertezas ante o crecemento, a empregabilidade e a sustentabilidade. - Métodos de investigación no ámbito da xeografía e da historia. Metodoloxías do pensamento histórico e do pensamento xeográfico. - Métodos de investigación do ámbito da Xeografía. Metodoloxías de pensamento xeográfico. - Interpretación do territorio e da paisaxe. Do éxodo rural á concentración urbana. O problema do despoboamento rural no ámbito estatal e autonómico. Ordenación do territorio e transformación do espazo. A importancia do espazo público. A pegada humana e a protección do medio natural. - Implicación na defensa e protección do ambiente. Acción e posición ante a emerxencia climática.

UD	Título da UD	Duración
9	Evolución do Estado Moderno e o Antigo Réxime. Dos Austrias ós Borbóns.	9

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
--------------------------------	-------------------------------	-----------	----------

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA2.1 - Analizar procesos de cambio histórico e comparar casos da historia e da xeografía a través do uso de fontes de información diversas, tendo en conta as transformacións de curta e longa duración (conxuntura e estrutura), as continuidades e permanencias en diferentes períodos e lugares.	Analizar, sintetizar e ser quen de explicar a transformación no goberno dende o goberno dos Austrias ata a dos Borbóns.	PE	80
CA2.2 - Utilizar secuencias cronolóxicas complexas nas que identificar, comparar e relacionar feitos e procesos en diferentes períodos e lugares históricos (simultaneidade, duración, causalidade), utilizando termos e conceptos específicos do ámbito da historia e da xeografía.			
CA2.2.1. - Utilizar secuencias cronolóxicas complexas nas que identificar, comparar e relacionar feitos e procesos en diferentes períodos e lugares históricos (simultaneidade, duración, causalidade).	Ser quen de realizar e utilizar as liñas cronolóxicas para relacionar relacionados os acontecementos máis salientables da Idade Moderna e tódolos elementos relacionados con el.		
CA2.2.3. - Utilizar termos e conceptos específicos da Historia.	Ser quen de definir e utilizar os principais termos relacionados cos elementos da Idade Moderna, e tódolos elementos relacionados con el.		
CA2.4 - Identificar os principais feitos históricos nos diferentes contextos e valorar os cambios que propiciaron nos aspectos ideolóxicos, sociais, políticos e económicos conformando as bases do mundo contemporáneo e actual; así mesmo, xustificar que feitos do pasado teñen unha incidencia no presente establecendo relacións de causalidade e consecuencialidade que todo acontecemento histórico vai provocar no futuro.	Ser quen de entender a influencia dos novos conceptos creados na época na conformación da sociedade contemporánea.		
CA1.1 - Elaborar contidos propios en distintos formatos, mediante aplicacións e estratexias de recollida e representación de datos máis complexas, usando e contrastando criticamente fontes fiables, tanto analóxicas como dixitais, do presente e da historia contemporánea, identificando a desinformación e a manipulación.	Realización de pequenas actividades busca información para completar a explicación ou consolidar os coñecementos impartidos en clase.	TI	20
CA1.2 - Xerar produtos orixinais e creativos mediante a reelaboración de coñecementos previos a través de ferramentas de investigación que permitan explicar problemas presentes e pasados da humanidade a distintas escalas temporais e espaciais, do local ao global, utilizando conceptos, situacións e datos relevantes.	Realizar traballos de presentación ou podcast sobre personaxes ou acontecementos relevantes da Idade Moderna, e da Dinastía Borbónica.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
- Sociedade da información. Procura, tratamento da información, uso de datos en contornas dixitais e avaliación e contraste da fiabilidade das fontes. O problema da desinformación. Uso específico do léxico relativo aos ámbitos histórico, artístico e xeográfico.
- Cultura mediática. Técnicas e métodos das ciencias sociais: análise de textos, interpretación e elaboración de mapas, esquemas e sínteses, representación de gráficos e interpretación de imaxes a través de medios dixitais

Contidos

- accesibles. Tecnoloxías da información xeográfica.
- Métodos de investigación no ámbito da xeografía e da historia. Metodoloxías do pensamento histórico e do pensamento xeográfico.
- Métodos de investigación do ámbito da Historia. Metodoloxías do pensamento histórico.
- As fontes históricas como base para a construción do coñecemento sobre o pasado contemporáneo. Contraste entre interpretacións de historiadores.
- A transformación política dos seres humanos: da servidume á cidadanía. Transicións, revolucións e resistencias: permanencias e cambios na época contemporánea. A conquista dos dereitos individuais e colectivos na época contemporánea. Orixe, evolución e adaptación dos sistemas liberais en España e no mundo a través das fontes.
- A chegada a España dunha nova dinastía, uniformismo e reformismo borbónico. Crise do Antigo Réxime en España e Galicia ata 1814. O reformismo ilustrado en Galicia.
- Organización política das sociedades. Ordenamento normativo autonómico, constitucional e supranacional como garante do desenvolvemento de dereitos e liberdades para o exercicio da cidadanía. Cidadanía europea e cosmopolita.

UD	Título da UD	Duración
10	A Ilustración. A Crise do Antigo Réxime e as Revolucións Liberais.	9

Cráterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA2.2 - Utilizar secuencias cronolóxicas complexas nas que identificar, comparar e relacionar feitos e procesos en diferentes períodos e lugares históricos (simultaneidade, duración, causalidade), utilizando termos e conceptos específicos do ámbito da historia e da xeografía.			
CA2.2.1. - Utilizar secuencias cronolóxicas complexas nas que identificar, comparar e relacionar feitos e procesos en diferentes períodos e lugares históricos (simultaneidade, duración, causalidade).	Ser quen de realizar e utilizar as liñas cronolóxicas para relacionas relacionados os acontecementos máis salientables da Ilustración e da Crise do Antigo Réxime e tódolos elementos relacionados con estes.		
CA2.2.3. - Utilizar termos e conceptos específicos da Historia.	Ser quen de definir e utilizar os principais termos relacionados cos elementos da Ilustración e da Crise do Antigo Réxime, e tódolos elementos relacionados con estes.	PE	80
CA2.4 - Identificar os principais feitos históricos nos diferentes contextos e valorar os cambios que propiciaron nos aspectos ideolóxicos, sociais, políticos e económicos conformando as bases do mundo contemporáneo e actual; así mesmo, xustificar que feitos do pasado teñen unha incidencia no presente establecendo relacións de causalidade e consecuencialidade que todo acontecemento histórico vai provocar no futuro.	Explicar os orixe e desenvolvemento dos ideais constitucionais e os dereitos e deberes dos principios do liberalismo e dos valores democráticos		

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA2.6 - Coñecer, valorar e exercitar responsabilidades, dereitos e deberes e actuar en favor do seu desenvolvemento e a defensa dos valores constitucionais e democráticos.	Explicar os orixe e desenvolvemento dos ideais constitucionais e os dereitos e deberes dos principios do liberalismo e dos valores democráticos		
CA2.8 - Recoñecer os trazos que van conformando a identidade propia e a dos demais, a riqueza das identidades múltiples en relación con distintas escalas espaciais, a través da investigación e da análise dos seus fundamentos xeográficos, históricos, artísticos, ideolóxicos e lingüísticos, e o recoñecemento das súas expresións culturais.	Explicar e describir os principios característicos da ideoloxía do Liberalismo e dos valores democráticos, e como iso conforma a identidade dos países occidentais, e máis concretamente España.		
CA1.1 - Elaborar contidos propios en distintos formatos, mediante aplicacións e estratexias de recollida e representación de datos máis complexas, usando e contrastando criticamente fontes fiables, tanto analóxicas como dixitais, do presente e da historia contemporánea, identificando a desinformación e a manipulación.	Realizar traballos de presentación ou podcast sobre personaxes ou acontecementos relevantes da Ilustración e a Crise do Antigo Réxime.		
CA1.2 - Xerar produtos orixinais e creativos mediante a reelaboración de coñecementos previos a través de ferramentas de investigación que permitan explicar problemas presentes e pasados da humanidade a distintas escalas temporais e espaciais, do local ao global, utilizando conceptos, situacións e datos relevantes.	Realizar traballos de presentación ou podcast sobre personaxes ou acontecementos relevantes da Idade Moderna, e da Dinastía Borbónica.	TI	20
CA3.1 - Establecer conexións e relacións entre os coñecementos e informacións adquiridos, elaborando sínteses interpretativas e explicativas, mediante informes, estudos ou dossieres informativos, que reflectan un dominio e consolidación dos contidos tratados.	Facer un traballo sobre unha obra de arte da época.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Sociedade da información. Procura, tratamento da información, uso de datos en contornas dixitais e avaliación e contraste da fiabilidade das fontes. O problema da desinformación. Uso específico do léxico relativo aos ámbitos histórico, artístico e xeográfico. - Cultura mediática. Técnicas e métodos das ciencias sociais: análise de textos, interpretación e elaboración de mapas, esquemas e sínteses, representación de gráficos e interpretación de imaxes a través de medios dixitais accesibles. Tecnoloxías da información xeográfica. - Métodos de investigación no ámbito da xeografía e da historia. Metodoloxías do pensamento histórico e do pensamento xeográfico. - Métodos de investigación do ámbito da Historia. Metodoloxías do pensamento histórico. - As fontes históricas como base para a construción do coñecemento sobre o pasado contemporáneo. Contraste entre interpretacións de historiadores. - A transformación política dos seres humanos: da servidume á cidadanía. Transicións, revolucións e resistencias: permanencias e cambios na época contemporánea. A conquista dos dereitos individuais e colectivos na época contemporánea. Orixe, evolución e adaptación dos sistemas liberais en España e no mundo a través das fontes. - A chegada a España dunha nova dinastía, uniformismo e reformismo borbónico. Crise do Antigo Réxime en España e Galicia ata 1814. O reformismo ilustrado en Galicia.

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - O nacemento das novas expresións artísticas e culturais ata a metade do século XIX e a súa relación coas artes clásicas. A personalidade independente de Goya. Respecto e conservación do patrimonio material e inmaterial. - Organización política das sociedades. Ordenamento normativo autonómico, constitucional e supranacional como garante do desenvolvemento de dereitos e liberdades para o exercicio da cidadanía. Cidadanía europea e cosmopolita. - O patrimonio como ben e como recurso. Posta en valor, difusión e xestión da riqueza patrimonial.

UD	Título da UD	Duración
11	Evolución da Sociedade e a Economía dende a Idade Moderna, o Antigo Réxime, ata os comezos do s. XIX.	9

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA2.2 - Utilizar secuencias cronolóxicas complexas nas que identificar, comparar e relacionar feitos e procesos en diferentes períodos e lugares históricos (simultaneidade, duración, causalidade), utilizando termos e conceptos específicos do ámbito da historia e da xeografía.			
CA2.2.1. - Utilizar secuencias cronolóxicas complexas nas que identificar, comparar e relacionar feitos e procesos en diferentes períodos e lugares históricos (simultaneidade, duración, causalidade).	Ser quen de realizar e utilizar as liñas cronolóxicas para relacionas relacionados os acontecementos máis salientables da realidade socioeconómica do Antigo Réxime e da Idade Moderna e Contemporánea, e tódolos elementos relacionados con el.		
CA2.2.3. - Utilizar termos e conceptos específicos da Historia.	Ser quen de definir e utilizar os principais termos relacionados cos elementos socioeconómicos da do Antigo Réxime e a Idade Moderna e Contemporánea, e tódolos elementos relacionados con el.		
CA2.4 - Identificar os principais feitos históricos nos diferentes contextos e valorar os cambios que propiciaron nos aspectos ideolóxicos, sociais, políticos e económicos conformando as bases do mundo contemporáneo e actual; así mesmo, xustificar que feitos do pasado teñen unha incidencia no presente establecendo relacións de causalidade e consecuencialidade que todo acontecemento histórico vai provocar no futuro.	Explicar os cambios económicos que produciron a aparición da Revolución Industrial.	PE	80
CA2.7 - Recoñecer movementos e causas que xeren unha conciencia solidaria, promovan a cohesión social, e traballen para a eliminación da desigualdade, especialmente a motivada por cuestión de xénero, e para o pleno desenvolvemento da cidadanía, mediante a mobilización de coñecementos e estratexias de participación, traballo en equipo, mediación e resolución pacífica de conflitos.	Recoñecer e ser quen de explicar e describir os elementos que causas o cambio dunha sociedade estamental a unha sociedade de clases de carácter liberal.		

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA2.8 - Recoñecer os trazos que van conformando a identidade propia e a dos demais, a riqueza das identidades múltiples en relación con distintas escalas espaciais, a través da investigación e da análise dos seus fundamentos xeográficos, históricos, artísticos, ideolóxicos e lingüísticos, e o recoñecemento das súas expresións culturais.	Recoñecer e ser quen de explicar e describir os trazos que conforman a sociedade occidental, e española, ó longo do s. XIX.		
CA1.1 - Elaborar contidos propios en distintos formatos, mediante aplicacións e estratexias de recollida e representación de datos máis complexas, usando e contrastando criticamente fontes fiables, tanto analóxicas como dixitais, do presente e da historia contemporánea, identificando a desinformación e a manipulación.	Realizar traballos de presentación ou podcast sobre a realidade socioeconómica da Idade Moderna e de comezos do s. XIX.	TI	20
CA1.2 - Xerar produtos orixinais e creativos mediante a reelaboración de coñecementos previos a través de ferramentas de investigación que permitan explicar problemas presentes e pasados da humanidade a distintas escalas temporais e espaciais, do local ao global, utilizando conceptos, situacións e datos relevantes.	Realizar traballos de presentación ou podcast sobre a realidade socioeconómica da Idade Moderna e de comezos do s. XIX.		
CA2.3 - Transferir adecuadamente a información e o coñecemento por medio de narracións, pósteres, presentacións, exposicións orais, medios audiovisuais e outros produtos.	Realizar traballos de presentación ou podcast sobre a realidade socioeconómica da Idade Moderna e de comezos do s. XIX.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Sociedade da información. Procura, tratamento da información, uso de datos en contornas dixitais e avaliación e contraste da fiabilidade das fontes. O problema da desinformación. Uso específico do léxico relativo aos ámbitos histórico, artístico e xeográfico. - Cultura mediática. Técnicas e métodos das ciencias sociais: análise de textos, interpretación e elaboración de mapas, esquemas e sínteses, representación de gráficos e interpretación de imaxes a través de medios dixitais accesibles. Tecnoloxías da información xeográfica. - Métodos de investigación no ámbito da xeografía e da historia. Metodoloxías do pensamento histórico e do pensamento xeográfico. - Métodos de investigación do ámbito da Historia. Metodoloxías do pensamento histórico. - As fontes históricas como base para a construción do coñecemento sobre o pasado contemporáneo. Contraste entre interpretacións de historiadores. - A industrialización en Europa, España e Galicia. Transicións, revolucións, permanencias e cambios na nova orde mundial. Nacemento dunha nova sociedade. - Os ciclos e réximes demográficos. O reto demográfico en España e Galicia: Envellecemento e políticas demográficas. Cambios dos modos de vida e dos modelos de organización social. - Interpretación do territorio e da paisaxe. Do éxodo rural á concentración urbana. O problema do despoboamento rural no ámbito estatal e autonómico. Ordenación do territorio e transformación do espazo. A importancia do espazo público. A pegada humana e a protección do medio natural.

4.1. Concrecións metodolóxicas

A metodoloxía empregada á hora de traballar no curso de 3º de ESO debe ser aberta e variada. Por iso os contidos da materia debe permitir que o alumnado adquira o coñecemento dos feitos e fenómenos xeográficos e históricos nun sentido amplo, para que poida establecer relacións e detectar as repercusións que estes tiveron no seu momento, e aínda teñen no presente. Unha vantaxe da Xeografía e Historia é que o alumnado adoita a ter coñecementos previos por experiencias vividas, polo que é preciso aproveitalos para favorecer que siga construíndo a súa aprendizaxe, actuando o profesorado de guía e propiciador do progreso dos saberes.

As unidades temáticas do curso poden abordarse desde unha perspectiva cronolóxica ou transversal, en función dos obxectivos didácticos e as situacións de aprendizaxe propostas. Vendo como a programación debe ter un certo desenvolvemento flexible para poder facela máis sinxela para o alumnado. Para iso temos que incidir na contextualización histórica e xeográfica dende un enfoque multicausal e dende unha perspectiva de estudo comparado. Para iso, pódense priorizar contidos e ir ó esencial co fin de traballar dun xeito operativo, práctico e comprensible.

Seguindo a idea de que se aprende facendo é recomendable o emprego de metodoloxías abertas, flexibles e activas que poñan ó alumnado no reto de resolver as tarefas, dirixida a que conduzan a aumentar o seu interese, a súa motivación e a súa autonomía. Neste aspecto é viable aplicar neste curso diversos métodos como a realización de toda unha serie de traballos, que poden estar organizados por proxectos. Para iso imos realizar actividades co obxectivo de crear materiais para a súa exposición por medio da aula virtual, páxinas do centro ou blogs. Tamén pode aplicarse en certos momentos procedementos típicos da clase invertida, orientada a aprendizaxe baseada no xogo ou baseada na resolución de problemas. Todos eles deben propiciar que o alumnado traballe e afonde nas súas competencias, e valoren os progresos e non só os resultados académicos.

Deste xeito intentárase diversificar a metodoloxía segundo a Unidade a traballar, para de romper coa rutina e axudar a que o docente teña unha maior perspectiva do coñecemento do alumnado nas diferentes facetas. Para así poder detectar as dificultades de aprendizaxe que aparezan e aplicar os mecanismos de reforzo axeitados (discriminando tarefas, regulando a esixencia, propoñendo alternativas...).

As actividades vanse presentar como un método para consolidar os coñecementos previos, e intentaran ser o máis variadas posible. Estas centraranse na investigación sobre feitos históricos ou de personaxes; a investigacións sobre temas propostos polo currículo; a elaboración de crónicas xornalísticas da época ou dende unha visión retrospectiva; a redacción de pequenos comentarios históricos e artísticos; ou a realización de exposicións orais ou debates; etc. En todas estas actividades vaise incentivar a iniciativa, a creatividade e o emprendemento do alumnado, facendo que se sinta parte activa do proceso de ensino-aprendizaxe.

Outro aspecto a ter en conta son as dinámicas de grupo, xa que a aprendizaxe entre iguais adoitan ser moi efectivas. Vanse propoñer tarefas a desenvolver de xeito individual, pequeno grupo ou gran grupo buscando o maior rendemento do alumnado e unha maior integración do grupo. Posteriormente, coa posta en común do traballado estableceríase un diálogo moi enriquecedor para a comprensión dos contidos.

Por suposto, é recomendable establecer unha diversificación dos itinerarios de aprendizaxe, así como a aplicación de criterios de flexibilidade que permitan poñer en acción propostas e iniciativas educativas que favorezan a inclusión. En relación a isto, o profesorado fara emprego de distintas estratexias que teñan en conta os diferentes ritmos de aprendizaxe do alumnado, para que adquiren autonomía e aprendan por si mesmos. Todo isto ten como obxectivo permitir reforzar a autonomía, potencia a capacidade de reflexión e a responsabilidade do alumnado.

4.2. Materiais e recursos didácticos

Denominación
Libro de Texto.
Apuntamentos do docente.
Caderno ou cartafol de traballo do alumnado
Aula Virtual.

Fichas fotocopiáveis
Material audiovisual
Xogos históricos e xeográficos
Mapas xeográficos e históricos
Novelas históricas, novelas gráficas, comics
Material funxible
Prensa, Cine ou documentais
Materiais informáticos.

Hoxe en día contamos cunha grande diversidade de recursos pedagóxicos para cada momento didáctico ou metodoloxía a empregar.

O libro de texto é importante de apoio para o profesorado e para o alumnado, xa que aglutina todas as unidades que se van traballar ao longo do curso, e tamén ofrece diversas e numerosas actividades a desenvolver. Servindo como un salvavidas para o alumnado cando esta preparando a materia na súa casa. Non obstante, débese ter en conta que non debe condicionar a función do docente nin a súa metodoloxía, polo que o profesorado, como profesional que é, determinará e xestionará o seu uso. Cambiando elementos do libro por outros materiais complementarios ou reorganizando os seus contidos. Ademais do libro de texto empregárase material complementario, elaborado polo docente, que se acomode ás súas necesidades ou á do alumnado.

Así mesmo, o/a profesor/a pode dispor do seu propio Aula Virtual ou blog didáctico para programar traballos e actividades (visualizar vídeos, realizar tarefas interactivas...) que enriquezan a didáctica. Este presentase como un complemento que esta orientado principalmente a a consolidación dos contidos impartidos en clase ou a súa aplicación. Neste caso Aula Virtual permite ao docente deseñar diferentes tipos de tarefas avaliábeis e perfectamente adaptábeis aos contidos que se están a impartir. Polol tanto é un medio idóneo para que o alumnado se comunique co profesorado, consulte dúbidas, obteña aclaracións, etc. Hoxe en día o manexo das TIC son necesarias, pois ofrecen moitas vantaxes pero o docente será selectivo no seu emprego e transmitirá ó alumnado a necesidade do seu uso responsable. Adfemais de potenciar a competencia dixital.

O alumnado tera un caderno ou cartafol de traballo onde plasmará as tarefas de xeito ordenado e con boa presentación. Dito cartafol será unha mostra máis do traballo do/a alumno/a e da súa progresión. Servindo de base para a realización da consolidación da competencia lingüística e científica.

As novelas ou o cine que traten algún dos aspectos do currículo de 3º de ESO adoitan ser un material atractivo para afondar e consolidar os contidos. Estes poden ser traballados na súa totalidade ou parcialmente segundo a organización e disponibilidade temporal. Pode dispoñerse de xogos históricos para ser empregados nalgunha ocasión pois favorecen un bo clima escolar. Malia que estamos nun momento moi tecnolóxico non se poden descartar os traballos de carácter manual, elaborados con material funxible, como os posteres ou murais temáticos xa que é importante que o alumnado planifique e desenvolva a construción dos coñecementos. Co fin de que desenvolva as súas destrezas básicas.

No curso de 3º de ESO abórdanse temáticas que, en grande medida, están en boga como a globalización, o medio ambiente, o mundo laboral, as migracións, a democracia...etc, polo que o emprego da prensa resulta interesante para darlle ese enfoque práctico e de realidade da aprendizaxe. En definitiva, deben empregarse diferentes materiais didácticos coa intención de diversificar non só as metodoloxías, senón tamén a aprendizaxe individual.

5.1. Procedemento para a avaliación inicial

Ó comezo de curso realizarase unha proba diagnóstica inicial co fin de detectar o nivel de competencia e a capacidade dos/das alumnos e alumnas. Así mesmo permitirá valorar as diferenzas académicas do alumnado para, en consecuencia, poder establecer as medidas oportunas para atender á diversidade que nos atopamos na aula. Dita avaliación inicial consistirá en exercicios orais e escritos de diferente índole. Por unha banda, farase unha proba escrita (de preguntas, de completar textos, de relacionar, de ordenar, etc.) na que se avaliarán contidos históricoxeográficos; pola outra banda, desenvolverase unha avaliación máis aberta e expositiva sobre diversos temas curriculares que permita coñecer as destrezas orais. Así mesmo é preciso unha proba diagnóstica ao comezo de cada Unidade Didáctica coa finalidade de saber os coñecementos previos que ten o alumnado sobre o tema que se

vai abordar para, a partir deles, seguir construíndo os seus saberes. Dita proba inicial realizarase axustándose a cada unidade, pero en liñas xerais consistirá na elaboración de cuestionarios, test, enunciados de verdadeiro falso, tormenta de ideas, entrevistas, asembleas, redaccións, visualización comentada de pequenos audiovisuais, pescudas...

Outra das vantaxes da avaliación inicial é a de ofrecer información sobre a predisposición do alumnado cara o tema que se vai a traballar, permitindo concretar os contidos que suscitan maior interese ou que se descoñecen totalmente. Ademais dá pé a definir a didáctica e a metodoloxía para abordar a unidade. Outro aspecto importante destas probas diagnósticas é que permiten detectar as confusións e incorreccións que os estudantes teñen sobre os contidos a tratar e que van precisar aclaración e rectificación, sendo idóneo plantearlles que sexan eles/elas mesmos/as os que, por medio de pescudas, cheguen ás conclusións exactas. Por último, puntualizar que estas probas iniciais non teñen por que ser valoradas numericamente xa que non entran no cómputo de cálculo da cualificación do alumnado.

5.2. Criterios de cualificación e recuperación

Pesos dos instrumentos de avaliación por UD:

Unidade didáctica	UD 1	UD 2	UD 3	UD 4	UD 5	UD 6	UD 7	UD 8	UD 9	UD 10
Peso UD/ Tipo Ins.	5	10	9	10	10	9	10	4	11	11
Proba escrita	80	80	80	80	80	80	80	80	80	80
Táboa de indicadores	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20

Unidade didáctica	UD 11	Total
Peso UD/ Tipo Ins.	11	100
Proba escrita	80	80
Táboa de indicadores	20	20

Criterios de cualificación:

Os criterios de cualificación que se van empregar quedan do seguinte xeito:

- 80% para as probas de avaliación escritas.

A probas escritas puntuaranse nunha escala de 0 a 10 e consistirán na contestación dunha serie de preguntas de diverso formato, por exemplo:

- preguntas a desenvolver, preguntas curtas ou tipo test.
- preguntas de relacionar ou definir conceptos ou termos.
- preguntas de identificar e comentar imaxes, gráficos, obras de arte ou textos.
- Realización de mapas físicos ou políticos.
- Preguntas de analizar documentos e construír textos argumentados sobre os mesmos.
- Etc.

Cada proba escrita puntuarase nunha escala de 0 a 10 e consistirán na contestación dunha serie de preguntas mencionadas máis arriba. Sempre se especificará o valor de cada pregunta, entendendo que se está contestada correctamente levará a puntuación máxima; pero, de non ser así, a puntuación diminuirá en consecuencia cuns criterios obxectivos que o docente debe ter previamente fixados. Finalmente a cualificación do exame será o resultado da suma total da puntuación acadada en cada cuestión.

Farase como mínimo unha proba escrita por avaliación valorada en 10 puntos, pero se hai disposición de tempo poderanse facer as que se consideran oportunas polos docentes. No caso de haber máis dunha proba farase media aritmética entre elas.

No caso de haber probas que avalíen un aspecto concreto do currículo e das competencias (probas de análise de documentos, probas de recoñecemento de elementos cartográficos...) poden ser avaliados por separado das probas escritas xerais e ter un peso do 10% da nota final, quedando o 70% restante na media das probas escritas que combinan diferentes tipos de exercicios.

- 20% para o traballo de avaliación continua que se avaliarán cunha táboa de indicadores, que se distribúe do seguinte modo:

- Realización de traballos individuais ou por parellas.
- Realización de tarefas na aula.
- Realización de tarefas a través da aula virtual.
- Porfolio.

O traballo de avaliación vaise avaliar segundo unha serie de táboas de indicadores (rúbricas, listas de cotexo), que comprenderá todas as tarefas e aspectos procedimentais que se encomenden ao alumnado. Estas serán aplicadas aos traballos escritos, os informes e redaccións, presentacións en ordenador, cadernos e cartafol, resumos ou esquemas, pósters, exposicións orais, podcast, videopresentacións, etc.

Consideracións para o establecemento da cualificacións finais.

A nota da avaliación será o resultado de:

Nota avaliación= [(Media Probas Escritas. x 80)+ (Media rúbricas T.I. x20)] / 100.

Unha vez realizadas as operacións, aplicarase o redondeo tendo en conta que cando o decimal é superior a 0.60 o redondeo irá á alza e, pola contra, se é inferior, irá á baixa. A avaliación estará aprobada cando a cualificación sexa 5 ou superior. No caso de resultar unha avaliación negativa levarase a cabo un plan de recuperación.

Para a cualificación final de curso terase farase a media aritmética das tres avaliacións. Para establecer a cualificación final no boletín de notas, farase a media coa nota exacta que se obtivera na avaliación, rexistrada no caderno do profesor/profesora e independentemente de cal sexa a nota que apareza no boletín.

Outras consideracións:

O alumnado que non se presente a una proba avaliable tendo un xustificante oficial terá dereito a facer una nova proba; esta realizarase nos dous días seguintes á súa volta.

No caso de que alguén do alumnado tivera algún problema debidamente xustificado polo cal non se pode presentar ao segundo dos exames dunha avaliación, a cualificación establécese coas notas obtidas ata o momento. Porén na semana seguinte á súa volta deberá examinarse dos contidos pendentes, e a nota obtida fará media coas notas da seguinte avaliación.

No que se refire especificamente ao aspecto lingüístico establécese que cada catro faltas ortográfica, morfosintáctica ou léxica descontarán 0,10 puntos na cualificación final dos exercicios ou exames.

As normas nas probas escritas serán as seguintes:

- Sobre a mesa unicamente se pode ter o necesario para facer a proba escrita (bolígrafo azul ou negro como cores para escribir).

- Non se pode empregar ningún tipo de corrector.

- Durante a proba escrita non se pode usar ningún elemento dixital (móviles, pulseira, reloxos intelixentes, etc).

A posesión deses elementos pode motivar a retirada da proba escrita e terá como consecuencia unha nota de 0 puntos na proba.

- Cando un alumno/a sexa visto copiando requisaráselle a proba escrita, e deberá repetilo na avaliación de recuperación final de xuño, perdendo o dereito a aprobar a avaliación correspondente. No caso de que se colla a alguén copiando durante o exame de recuperación final de xuño, considerarase suspenso e recibirá unha cualificación de 0 puntos.

- O alumnado deberá ser moi escrupuloso coa puntualidade, xa que o seu incumprimento considerarase unha falta leve.

- Nas probas escritas de avaliación é obrigatorio comezar a escribir na folla que entregan o profesor ou profesora na que figuran os documentos presentados.

- A asistencia ás probas ten carácter obrigatorio e a non asistencia comporta un 0 na nota da proba. Para poder xustificar debe presentarse unha documentación oficial e iso poderá xustificar a repetición da proba cando o persoal docente responsable así o determine.

Traballos.

No caso dos traballos, composicións, liñas do tempo ou outros formatos, deben ser entregados seguindo unha serie de criterios:

- Deben ser entregados dentro dos prazos establecidos. No caso de ser entregados con posterioridade: consideraranse como non entregados e terán unha nota de 0 puntos.
- Actividades que presenten mostras de ser copiadas ou plaxiadas de compañeiros/as ou calquera outra fonte serán considerados como non válidos, e terán unha nota de 0 puntos.
- As actividades deben seguir os criterios establecidos polo/a docente, ter unha letra lexible e estar identificadas correctamente. No caso de que non sigan estes criterios non serán corrixidas, e terán unha nota de 0 puntos.
- Empregaranse, como apoio ás correccións e o seguimento das actividades, diferentes rúbricas e rexistros para os exames, traballos, proxectos ou actividades.

Criterios de recuperación:

O alumnado que non aprobe unha das avaliacións, neste caso que non chegue o 5 nunha das avaliación, terá un plan de recuperación que consistirá: na elaboración dunhas fichas de reforzo e traballo sobre os temas traballados nas UD da avaliación e unha proba escrita sobre contidos da avaliación. Esta terá lugar despois da avaliación, salvo na terceira avaliación, que se faría antes de finalizar a 3ª avaliación por necesidades de tempo.

O docente titorizará este traballo para resolver dúbidas ou/e corrixir aqueles aspectos que sexan precisos.

Para calcular a nota da recuperación considerárase o 80% das probas escritas e o 20% do traballo de avaliación continua feitos ao longo da avaliación anterior. Se a nota destes é perxudicial para o alumno/a, o profesor poderá propor a realización dun traballo competencial e de fichas de preparación para o exame que serán tidas en conta na avaliación substituíndo o traballo de avaliación continua.

Nota recuperación da avaliación non superada= [(Nota Proba Escrita x 80) + (Media rúbricas T.I. x 20)] /100.

A avaliación considerárase aprobada cando a cualificación sexa 5 ou superior. Esta será a nota a ter en conta na avaliación final.

No caso de que un alumno/a non supere a materia despois do cálculo da nota final poderá someterse a outra proba de recuperación ou proba escrita en xuño, consistente na realización dunha proba por escrito dunha selección dos contidos do curso, e que será puntuada nunha escala de 0 a 10. Esta proba escrita permitiralle superar a materia se o/a alumno/a acada unha nota igual ou superior a 5 puntos.

5.3. Procedemento de seguimento, recuperación e avaliación das materias pendentes

O alumnado coa materia pendente será convocado ao inicio do curso para explicarlle o plan de recuperación. Este consistirá na elaboración dun cartafol de traballo baseado en tarefas a través das cales se traballan as competencias básicas. Ademais disto vai ter que realizar exames escritos sobre o material que se lle proporcionou xunto co cartafol. O alumno/a será titorizado regularmente, o que permitirá facer un seguimento do seu traballo e aclarar as dúbidas que se lle presenten.

A entrega do cartafol de traballo e a realización do exame será por trimestre.

En virtude de todo isto a cualificación suporá:

60% da nota acadada no exame escrito sobre o material que se lle entregou e que tivo que preparar.

40% da nota acadada polo traballo realizado cuxa cualificación está determinada polas rúbricas específicas, resultando a media de todas elas.

Polo tanto a nota é o resultado de:

Nota trimestral da materia pendente= (Nota Ex.*0,6 + Nota Cartafol de traballo*0,4) /2.

Para a nota final de curso sería o resultado de:

Nota final de curso: (Nota 1a Av. + Nota 2a Av.+ Nota 3a Av.) / 3.

No tocante á atención á diversidade, segundo o artigo 51 da Orde do 8 setembro 2021, establécese un plan de reforzo que será elaborado polo profesorado que imparte a materia que a alumna ou o alumno teñan pendente de superar, baixo as directrices do correspondente departamento didáctico e co coñecemento do profesorado titor, e terá como referentes os obxectivos da materia e a contribución á adquisición das competencias. Igualmente, será un plan que se adapte ás particularidades de cada alumna ou alumno destinatarios. O departamento didáctico velará pola realización do plan por parte dos estudantes.

6. Medidas de atención á diversidade

As medidas de atención á diversidade danse en dous niveis:

Para o alumnado con dificultades de aprendizaxe levarase a cabo un traballo de reforzo e recuperación cunha proposta de material de traballo adaptado, para facerlo máis comprensible. Deste xeito o alumnado con dificultades pode decatarse dos seus logros e automotivase máis.

As medidas ordinarias de atención á diversidade responden ás instrucións da Orde do 8 de setembro de 2021 que regula a atención á diversidade do alumnado na que se indica que, en coordinación co profesorado titor e o departamento de Orientación. Para iso terase en conta unha avaliación inicial, que facilite a detección das necesidades do alumnado. As medidas de atención á diversidade serán as seguintes:

1. Adaptación dos graos de consecución dos criterios de avaliación.
2. Gradación da dificultade das actividades de aprendizaxe.
3. Actividades diversas e variadas adaptadas aos distintos ritmos de aprendizaxe.
4. Materiais e recursos diversificados e inclusivos (DUA) que se adapten azs necesidades individualizadas do alumnado.
5. Actividades de reforzo e consolidación.
6. Aprendizaxe por Proxectos.
7. Traballo colaborativo.
8. Procedementos e Instrumentos de avaliación variados e individualizados.
9. Flexibilidade nos tempos de realización de tarefas e probas.
10. Retroalimentación ao alumnado sobre o seu proceso de aprendizaxe.

Contéplase tamén un Plan Específico personalizado para o alumnado de ESO, que permaneza un ano máis no mesmo curso.

En cumprimento do artigo 52 da Orde do 8 de setembro de 2021 pola que se desenvolve o Decreto 229/2011, do 7 de decembro, polo que se regula a atención á diversidade do alumnado, o equipo docente coordinado polo profesorado titor elaborará un plan específico personalizado que ten como finalidade adaptar as condicións curriculares ás necesidades da alumna ou do alumno, para tratar de superar as dificultades detectadas.

O plan específico personalizado incluirá, cando menos:

- a) Identificación da alumna ou do alumno.
- b) Relación das necesidades educativas que motivaron a repetición do curso.
- c) Medidas ordinarias aplicadas no curso anterior.
- d) Estratexias metodolóxicas que se utilizarán no seu desenvolvemento.
- e) Recursos necesarios para o desenvolvemento do plan.
- f) De ser o caso, oferta de medidas extraordinarias.
- g) Acreditación da información ás familias.

7.1. Concreción dos elementos transversais

	UD 1	UD 2	UD 3	UD 4	UD 5	UD 6	UD 7	UD 8
ET.1 - Educación cívico-social.		X		X				X
ET.2 - Educación ambiental.	X		X		X	X	X	X
ET.3 - Educación para a Igualdade.		X		X	X	X	X	
ET.4 - Emprendemento.			X		X	X	X	
ET.5 - Comprensión lectora, oral e escrita.	X	X	X	X	X	X	X	X
ET.6 - Obxectivos do Desenvolvemento Sostible.	X	X	X	X	X	X	X	X

	UD 1	UD 2	UD 3	UD 4	UD 5	UD 6	UD 7	UD 8
ET.7 - Educación para Paz.		X	X					
ET.8 - Educación para consumidor.			X		X	X	X	

	UD 9	UD 10	UD 11
ET.1 - Educación cívico-social.			X
ET.2 - Educación ambiental.			
ET.3 - Educación para a Igualdade.	X	X	X
ET.4 - Emprendemento.			
ET.5 - Comprensión lectora, oral e escrita.	X	X	X
ET.6 - Obxectivos do Desenvolvemento Sostible.			
ET.7 - Educación para Paz.	X	X	X
ET.8 - Educación para consumidor.			

Observacións:

Serán traballados todos os elementos transversais, en especial a comprensión lectora e a expresión oral e escrita pois o alumnado vai ter que ler en diferentes formatos e redactar resumos, opinións, textos, comentarios xeográficos e históricos, etc.

Por suposto traballar a educación cívica, a igualdade, o coidado do medio ambiente, educación para paz, en definitiva, os ODS...é prioritario nesta materia e neste curso xa que gran parte dos temas curriculares xiran arredor destes aspectos.

Así mesmo, a comunicación audiovisual será aproveitada dun xeito responsable en todas as unidades pois servirán de apoio á práctica docente e ao desenvolvemento das competencias das TIC do alumnado.

Como tema transversal inclúese a comunicación pois vanse promover os debates ordenados nos que se cumpran as normas de respecto e a tolerancia polas opinións contrarias que, en definitiva, conlevan a unha actitude cívica e a asunción dos valores constitucionais e democráticos.

O emprendemento tamén se considera importante por canto se pretende que o alumnado realice propostas e promova unha actitude proactiva e participativa para levar a cabo os traballos de aula e/ou emitir propostas que enriquezan o clima da aula.

7.2. Actividades complementarias

Actividade	Descrición	1º trim.	2º trim.	3º trim.
Excursións de interese didáctico Roteiros didácticos	Viaxe a paisaxe natural de Galicia, coa explicación dun guía.	X		
Asistencia a Charlas.	Explicación sobre a realidade económica da comarca.		X	

Actividade	Descrición	1º trim.	2º trim.	3º trim.
Proxección de pequenos documentais ou películas	Escoller certos documentais ou películas que axuden a explicación da materia.	X	X	X

Observacións:

Todas as actividades complementarias axudan a potenciar a motivación, a comprensión e a aprendizaxe do alumnado así como a saír da rutina. Permiten afondar nos contidos do currículo e comprobar a súa aplicación real. A nivel persoal, facilitan a socialización do alumnado, desenvolver a súa creatividade e descubrir as súas habilidades fora do ámbito escolar.

Agora ben, é preciso que estas sexan escollidas de forma axeitada, buscando que sexan o máis motivadoras e se adapten ao nivel de comprensión do alumnado.

Establécense tres fases para a preparación e desenvolvemento destas actividades:

-Unha primeira fase previa que consiste na preparación do alumnado. Nela dáselle información do tema e propóñense tarefas para desenvolver durante a actividade.

-Unha segunda fase ou fase central consistente na actividade propiamente dita durante a cal o alumnado debera coller datos e información.

-Xa na aula unha terceira fase de feed-back para comprobar o resultado da experiencia.

8.1. Procedemento para avaliar o proceso do ensino e a practica docente cos seus indicadores de logro

Indicadores de logro
Adecuación da programación didáctica e da súa propia planificación ao longo do curso académico
Avalía e xulga en función dos criterios da programación.
Ofrece oportunidades de recuperación.
Aplica criterios de avaliación coñecidos e claros.
Os criterios de avaliación e cualificación foron claros.
A selección e temporalización dos contidos e actividades foi axustada.
Realizouse a avaliación inicial.
Metodoloxía empregada
Demostra coñecemento da materia.
Planifica leccións, ensina e avalía.
Emprega variedade de recursos
Realiza actividades innovadoras.
Os contidos e actividades relacionáronse cos interese do alumnado.

Organización xeral da aula e o aproveitamento dos recursos
Explica con claridade, é ordenado nas explicacións e resolve dúbidas.
Crea ambiente de aprendizaxe
Cumpriu co horario de clase.
Medidas de atención á diversidade
Os criterios de cualificación foron axustados as necesidades do alumnado.
Clima de traballo na aula
Motiva ao alumnado.
Coordinación co resto do equipo docente e coas familias ou as persoas titoras legais
Informase axeitadamente ás familias sobre a evolución do alumnado.

Descrición:

O profesorado debe someterse á avaliación do seu proceso de ensino e práctica docente. En canto á práctica docente, esta realizarase por medio de enquisas e rúbricas que conteñen unha escala de valoración e que xiran entorno a "sabe", "sabe ser", "sabe facer que" e "sabe como facer", é dicir, sobre coñecementos, motivación, metodoloxía, avaliación, puntualidade e xestión da aula. Este cuestionario en base á responder SI ou NON será proporcionado ao alumnado ao final de cada avaliación ou ao remate do curso para ser respondido de forma anónima. O balance dos resultados vai permitir reconsiderar determinadas actuacións e reformular a programación e a metodoloxía. Igual de importante é avaliar o proceso do ensino para o cal dispónse dun cuestionario de autoavaliación cos indicadores de logro puntuables nunha escala de 1 a 10. O cuestionario versa sobre a programación (obxectivos, contidos e temporalización, criterios de avaliación e programación). Sobre o desenvolvemento da programación (contidos, actividades, distribución do tempo, recursos..) e sobre a avaliación (se houbo avaliación inicial, instrumentos axeitados, criterios de cualificación xustos...).

8.2. Procedemento de seguimento, avaliación e propostas de mellora

O profesorado realizará de xeito contínuo o seguimento da programación atendendo á súa temporalización, criterios establecidos de avaliación, contidos a impartir, metodoloxía, etc... Todo isto coa finalidade de ir axustando, e incluso modificando cando sexa preciso, aqueles aspectos didácticos que se crea convenientes para que dita programación resulte máis real, axeitada e operativa.

Farase un seguimento da programación e da práctica docente a través da aplicación Proens por avaliación, recolléndose datos sobre a temporalización, os axustes dos Criterios de Avaliación, os instrumentos de avaliación, a ponderación dos mesmos, etc.. Toda esta información xunto coa referida ós contidos, metodoloxía, avaliación, etc., será valorada polo docente e os/as membros do Departamento indicando, sobre todo, as posibles razóns das dificultades do desenvolvemento da programación (polo clima da aula, recursos, diversidade de alumnado, etc.).

De todo isto elaborárase un informe detallado nas actas do departamento na avaliación seguinte. Para avaliar o proceso de ensino deben empregaranse os indicadores de logro establecidos na programación, e comprobárase o seu grao de cumprimento.

Finalmente, na memoria de final de curso aparecerán recollidas as propostas de mellora que fosen necesarias poñer en práctica nos cursos sucesivos, procurando ir axustando a programación á temporalidade e á realidade. Intentando deste xeito ir mellorando ano a ano, e intentando axustarse ás necesidades do alumnado.

9. Outros apartados